

Proiectul este finanțat
de Uniunea Europeană

GHID DE ACTIVISM COMUNITAR

GHID DE ACTIVISM COMUNITAR

CHIȘINĂU 2020

AUTOR:

Igor CIUREA, consultant în domeniul transparenței decizionale

DESPRE PROIECT:

Proiectul „Creșterea capacității societății civile la nivel local pentru monitorizarea administrațiilor publice locale” este implementat de Reprezentanța din Republica Moldova a Centrului Român de Politici Europene și este finanțat de Uniunea Europeană și Fundația Konrad Adenauer, în cadrul Programului de granturi „Dezvoltarea societății civile la nivel local în Republica Moldova”.

Proiectul "Dezvoltarea societății civile la nivel local în Republica Moldova" este implementat în parteneriat cu Centrul Analitic Independent "Expert-Grup", Asociația pentru Democrație Participativă "ADEPT", Asociația pentru Politica Externă și Asociația Obștească Centrul European Pro-Europa din Comrat.

Scopul Proiectului este de a contribui la dezvoltarea societății civile de nivel local din Republica Moldova care promovează și monitorizează transparența și responsabilitatea instituțiilor publice, inclusiv în implementarea Acordului de Asociere RM-UE.

Proiectul este finanțat
de Uniunea Europeană

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a proiectului „Creșterea capacității societății civile la nivel local pentru monitorizarea administrațiilor publice locale” implementat de Reprezentanța din Republica Moldova a Centrului Român de Politici Europene și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Uniunii Europene

CUPRINS

Abrevieri	4
Introducere	5
1. Administrația Publică Locală și dezvoltarea comunitară	6
Ce este Administrația Publică Locală?	6
Legislația care reglementează activitatea APL. Funcțiile și atribuțiile APL.	9
Procesul de luare a deciziilor locale, elaborarea și aprobarea bugetului.....	10
Bugetul APL și modul de formare a acestuia?	12
Transparența decizională și participarea cetățenilor la luarea deciziilor.	15
Serviciile oferite de Administrația Publică Locală	16
Mijloacele de comunicare dintre APL - cetățeni	16
2. Ce este un ONG. Rolul ONG în dezvoltarea comunitară.....	11
Definirea ONG și tipologia acestora.	17
Obiectiv, scop și surse de finanțare a ONG.	19
Proiectele comunitare și rolul ONG și cetățenilor în implementarea acestora.....	20
3. Forme de colaborare între ONG, APL și grupurile de inițiativă locale.	21
Forme de control reciproc. Bune practici.	21
Bune practici de participare civică în soluționarea problemelor locale	24
4. Campanii locale de advocacy.....	27
Noțiuni generale despre advocacy	27
Metode și tehnici de advocacy.....	29
Comunicarea în campaniile de advocacy	29

ABREVIERI

APL	Administrație publică locală
CRPE	Centrul Român de Politici Europene
APC	Administrație publică centrală
ONG	Organizație neguvernamentală
OSC	Organizație a societății civile
AO	Asociație obștească
AAPL	Autoritate a administrației publice locală
UAT	Unitățile administrației teritoriale
SDSE	Strategie de dezvoltare socio-economică
ASP	Agenția Servicii Publice
BP	Bugetare participativă

Introducere

Orice societate democratică are la bază un set de elemente esențiale, printre acestea pot fi menționate: alegerile libere și corecte, justiția independentă, rolul limitat al guvernului, statul de drept, libertatea economică, combaterea fenomenului corupției, presa independentă, libertatea individului, ș.a. Toate aceste elemente sunt frecvent discutate și promovate în media deseori în defavoarea unui element extrem de important - participarea civică în procesele decizionale. Percepția participării cetățenești în activitatea administrației publice locale a societății din Republica Moldova îi oferă un rol pasiv de observator al acestuia, ceea ce este o eroare în construcția societății și susținerea schimbărilor democratice pozitive.

Criza economică și stagiul de dezvoltare incipient a democrației din Republica Moldova determină necesitatea unor intervenții rapide, masive și cu susținere largă. Cetățenii trebuie și pot juca un rol important în transformarea comunităților lor, transparentizarea administrației publice locale și crearea unui context favorabil ce ar determina creșterea calității vieții tuturor.

În scopul susținerii și încurajării implicării directe a cetățenilor în procesele decizionale la nivel de administrație publică locală, Reprezentanța din Republica Moldova a centrului Român de Politici Europene a realizat prezentul ghid, menit să ofere instrumente practice de lucru între APL și societatea civilă.

Ghidul este destinat mai multor categorii de beneficiari: cetățenii care vor să se implice în procesele decizionale la nivel de APL, activiști civici și membri ai ONG-urilor locale, reprezentanți ai APL care vor să susțină implicarea cetățenilor în activitatea lor. Acest material oferă cititorilor informații cu privire la funcționarea și atribuțiile APL, ce sunt ONG-urile și principiile de creare și funcționare a acestora, forme de cooperare dintre APL și societatea civilă, inclusiv bune practici, precum și instrumente de planificare și realizare a campaniilor locale de advocacy.

1. Administrația Publică Locală și dezvoltarea comunitară

Ce este Administrația Publică Locală?

Administrația Publică Locală este reprezentată de un set de actori locali care, în virtutea legii, activează în interesul public al cetățenilor dintr-o unitate administrativ teritorială, având drept scop primordial soluționarea problemelor publice la nivel local și asigurarea cetățenilor cu servicii de calitate.

Complexitatea funcțiilor și atribuțiilor APL-urilor este determinată de mandatul oferit acestora de lege, diversitatea problemelor și necesităților comunitare locale. Când vorbim despre administrație publică locală, ne referim la: primarul, președintele raionului, consiliul local, raional sau municipal, întreprinderile de gospodărire comunală (întreprinderile municipale) și alte autorități asimilate. Este important să înțelegem că fiecare autoritate are funcțiile și atribuțiile legale proprii, iar, în dependență de aceste atribuții, putem înțelege cum să interacționăm și să exercităm presiune asupra acestora.

BOXĂ INFORMATIVĂ

DEFINIȚII UTILE

Administrație publică locală (APL) - totalitatea autorităților publice locale constituite, în condițiile legii, pentru promovarea intereselor generale ale locuitorilor unei unități administrativ-teritoriale;

Autorități ale administrației publice locale de nivelul întâi - autorități publice, luate în ansamblu, care sunt constituite și activează pe teritoriul satului (comunei), orașului (municipiului) pentru promovarea intereselor și soluționarea problemelor colectivităților locale;

Autorități ale administrației publice locale de nivelul al doilea - autoritățile publice, luate în ansamblu, care sunt constituite și activează pe teritoriul raionului, municipiului Chișinău, municipiului Bălți, unități teritoriale autonome cu statut juridic special pentru promovarea intereselor și soluționarea problemelor populației unității administrativ-teritoriale respective.

Primarul și consiliul local sunt autorități publice ale administrației publice locale care exercită autonomia locală. În virtutea acestui fapt, aceste autorități dispun de un statut juridic distinct care le determină rolul deosebit la nivel local. Deseori, cetățenii nu fac o distincție clară între noțiunea de „primar” și „consiliu local”. Mulți consideră că, de fapt, primarul este persoana, care răspunde de tot ce se întâmplă în localitate și că anume el este cel care soluționează problemele locale și ia deciziile ce țin de dezvoltarea socio-economică, culturală etc. a satului, orașului, municipiului. În același timp, o bună parte din cetățeni sunt preocupați de o altă întrebare: cine, totuși, este mai

„mare” în localitate: primarul sau consiliul local? Pentru a clarifica aceste lucruri, este necesar să explicăm aceste noțiuni și să elucidăm particularitățile de organizare și funcționare ale acestor autorități.

Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006¹, Legea cu privire la descentralizarea administrativă nr. 435 din 28.12.2006², Legea privind statutul alesului local nr. 768 din 02.02.2000³, precum și alte acte normative stabilesc în mod clar atribuțiile fiecărui dintre acești actori.

Primarul este autoritatea reprezentativă a populației unității administrativ-teritoriale și executivă a consiliului local, aleasă prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Acesta este asistat în activitate de către primărie, care nu este altceva decât structura funcțională care asistă/sprijină primarul în exercitarea atribuțiilor sale legale, altfel spus angajații primăriei.

Consiliul local este autoritatea reprezentativă și deliberativă a populației unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, aleasă în vederea soluționării problemelor de interes local; Președintele raionului este autoritate publică executivă a consiliului raional, fiind asistat în activitate de către aparatul președintelui raionului.

Legislația Republicii Moldova pune în sarcina primarilor și a consiliilor locale o gamă largă de atribuții și funcții, deseori depășind capacitățile umane și financiare de implementare ale acestora. În acest sens, implicarea și participarea cetățenilor poate oferi un suport suplimentar în exercitarea atribuțiilor legale.

BOXĂ INFORMATIVĂ

CUNOAȘTEREA ACTORILOR CHEIE

Este important să cunoaștem cine sunt aleșii locali din APL-urile localităților în care locuim și cum aceștia pot fi contactați. De cele mai dese ori, informația cu privire la nume, date de contact și orarul de audiență a aleșilor locali poate fi găsit pe pagina web a primăriei sau pe rețelele de socializare a acestora. În lipsa unor astfel de informații în mediul online, vă puteți adresa primăriei, secretarului consiliului local sau persoanei responsabile de comunicarea cu populația/relațiile cu publicul (dacă există o asemenea funcție în cadrul primăriei) pentru a vă comunica aceste date. Dacă nu ați avut anterior contact cu APL, vă încurajăm să utilizați această oportunitate pentru cunoașterea întregii echipe și crearea unui mediu sănătos/integru/serios de cooperare și dialog. Este important ca angajații APL și aleșii locali să recunoască în Dvs un cetățean interesat în susținerea schimbărilor pozitive în comunitate.

¹ Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17373&lang=ro

² Legea cu privire la descentralizarea administrativă nr. 435 din 28.12.2006. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=83730&lang=ro

³ Legea privind statutul alesului local nr. 768 din 02.02.2000. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=94188&lang=ro

În tabelul de mai jos sunt prezentate principalele atribuții definitorii ale primarului și ale consiliului local.

PRIMAR	CONSILIU LOCAL
• asigură executarea deciziilor consiliului local; • propune organigrama și statele de personal a primăriei, schema de salarizare a personalului acesteia și le supune aprobării consiliului local; • numește, stabilește atribuțiile și eliberează din funcție șefii de subdiviziuni, de servicii, de întreprinderi municipale din subordine, personalul primăriei, conduce și controlează activitatea acestora, contribuie la formarea și reciclarea profesională; • asigură elaborarea proiectului de buget local al unității administrativ-teritoriale pe următorul an bugetar și a contului de încheiere a exercițiului bugetar și le prezintă spre aprobare consiliului local; • răspunde de inventarierea și administrarea bunurilor domeniului public și celui privat ale satului (comunei), orașului (municipiului), în limitele competenței sale; • exercită, în condițiile legii, supravegherea activităților din târguri, piețe, oboare, parcuri, spații verzi, locuri de distracție și agrement și ia măsuri operative pentru buna lor funcționare; • propune consiliului local schema de organizare și condițiile de prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, ia măsuri pentru buna funcționare a serviciilor respective de gospodărie comunală; • conduce, coordonează și controlează activitatea serviciilor publice locale, asigură funcționarea serviciului stare civilă, a autorității tutelare, contribuie la realizarea măsurilor de asistență socială și ajutor social; • reprezintă colectivitatea locală în relațiile cu alte autorități publice, persoane fizice sau juridice din țară sau din străinătate, precum și în instanțele judecătorești, în condițiile legii; semnează actele și contractele încheiate în numele colectivității locale, cu excepțiile prevăzute de lege; • prezintă consiliului local, anual și ori de câte ori este necesar, rapoarte cu privire la situația social-economică a satului (comunei), orașului (municipiului); • exercită, în numele consiliului local, funcțiile de autoritate tutelară, supraveghează activitatea tutorilor și a curatorilor.	• decide punerea în aplicare și modificarea, în limitele competenței sale, a impozitelor și taxelor locale, a modului și a termenelor de plată a acestora, precum și acordarea de facilități pe parcursul anului bugetar; • administrează bunurile domeniului public și ale celui privat ale satului (comunei), orașului (municipiului); • decide darea în administrare, concesionarea, vânzarea darea în arendă ori în locațiune a bunurilor domeniului public și domeniul privat al satului (comunei), orașului (municipiului), după caz, precum și a serviciilor publice de interes local, în condițiile legii; • decide atribuirea și propune schimbarea destinației terenurilor proprietate a satului (comunei), orașului (municipiului), după caz, în condițiile legii; • decide înființarea instituțiilor publice de interes local, organizează serviciile publice de gospodărie comunală, determină suportul financiar în cazul cheltuielilor bugetare; • decide, în condițiile legii, înființarea întreprinderilor municipale și societăților comerciale sau participarea la capitalul statutar al societăților comerciale; • aprobă, la propunerea primarului, organigrama și statele primăriei, ale structurilor și serviciilor publice din subordine, precum și schema de salarizare a personalului acestora; • aprobă statutul satului (comunei), orașului (municipiului) și regulamentul consiliului pe baza statutului-cadru și a regulamentului-cadru, aprobate de Parlament; aprobă alte regulamente și reguli prevăzute de lege; • aprobă bugetul local, modul de utilizare a fondului de rezervă, precum și a fondurilor speciale, aprobă împrumuturile și contul de încheiere a exercițiului bugetar; operează modificări în bugetul local; • examinează informațiile consilierilor, ia decizii pe marginea lor; audiază dările de seamă și informațiile primarului, ale conducătorilor de subdiviziuni, întreprinderi municipale și instituții publice din subordine; ridică mandatul consilierilor în condițiile legii; inițiază, după caz, și decide desfășurarea referendumului local.

Legislația care reglementează activitatea APL. Funcțiile și atribuțiile APL.

Activitatea APL este reglementată de o serie de acte normative. Complexitatea atribuțiilor acestor autorități publice determină și existența unui număr mare de acte normative. Pentru inițierea și înțelegerea modului de lucru și instrumentelor de presiune asupra APL este suficientă studierea următoarelor acte normative:

- Legea cu privire la **administrația publică locală** nr. 436 din 28.12.2006⁴;
- Legea cu privire la **descentralizarea administrativă** nr. 435 din 28.12.2006⁵;
- Legea cu privire la **actele normative** nr. 100 din 22.12.2017⁶;
- Legea privind **accesul la informație** nr. 982 din 11.05.2000⁷;
- Legea privind **transparența în procesul decizional** nr. 239 din 13.11.2008⁸;
- Legea privind **statutul alesului local** nr. 768 din 02.02.2000⁹
- Hotărârea Guvernului cu privire la **mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional** nr. 967 din 09.08.2016¹⁰;
- Hotărârea Guvernului cu privire la **regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici** nr. 33 din 11.01.2007¹¹.

Fiecare dintre aceste acte normative cuprinde elemente și mecanisme specifice ce pot fi utilizate de cetățeni în interacțiunea eficientă și transparentă cu APL.

Descentralizarea se bazează pe autonomie locală, subsidiaritate, echitate, integritate, corespondența resurselor și a competențelor, solidaritatea financiară, dialogul instituțional, parteneriate publice-private și responsabilitate. Legislația definește în mod specific trei tipuri de competențe pentru administrația locală: descentralizat, delegat și partajat. Competențele descentralizate sunt cele care sunt recunoscute legal ca fiind transferate integral administrației locale, prin care aceste autorități publice au autonomie deplină pentru a gestiona și furniza servicii publice locale. Autoritățile centrale nu pot interfera în managementul lor operațional sau în luarea deciziilor. Cu toate acestea, guvernul central păstrează posibilitatea de a influența furnizarea serviciilor în mod indirect, prin elaborarea politicilor de calitate obligatorie, standarde, stimulente și sancțiuni, monitorizare, control, aplicare a legii și evaluare. Conform Legii privind finanțele publice locale și Legii privind descentralizarea administrativă, competențele descentralizate APL de nivel I sunt:

⁴ Legea cu privire la administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17373&lang=ro

⁵ Legea cu privire la descentralizarea administrativă nr. 435 din 28.12.2006. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=83730&lang=ro

⁶ Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22.12.2017. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105607&lang=ro

⁷ Legea privind accesul la informație nr. 982 din 11.05.2000. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108552&lang=ro

⁸ Legea privind transparența în procesul decizional nr. 239 din 13.11.2008. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106638&lang=ro

⁹ Legea privind statutul alesului local nr. 768 din 02.02.2000. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=94188&lang=ro

¹⁰ Hotărârea Guvernului cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional nr. 967 din 09.08.2016. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119856&lang=ro

¹¹ Hotărârea Guvernului cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici nr. 33 din 11.01.2007. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=23362&lang=ro

- planificarea urbană și gestionarea spațiilor verzi de interes local;
- colectarea, asigurarea etapizată a condițiilor pentru colectarea separată și transportarea deșeurilor, inclusiv salubritatea și întreținerea terenurilor pentru depozitarea acestora;
- distribuirea apei potabile, construirea și întreținerea sistemelor de canalizare și de epurare a apelor utilizate și pluviale;
- construcția, întreținerea și iluminarea străzilor și drumurilor publice locale;
- transportul public local;
- amenajarea și întreținerea cimitirelor;
- construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare;
- dezvoltarea și gestionarea rețelelor urbane de distribuire a gazelor și energiei termice;
- activități culturale, sportive, de recreație și pentru tineret, precum și planificarea, dezvoltarea și gestionarea infrastructurilor necesare acestor tipuri de activități;
- amenajarea piețelor agricole, a spațiilor comerciale, realizarea oricăror alte măsuri necesare pentru dezvoltarea economică a unității administrativ-teritoriale;
- instituirea și gestionarea întreprinderilor municipale și organizarea oricărei alte activități necesare dezvoltării economice a unității administrativ-teritoriale;
- organizarea serviciilor (posturilor) teritoriale de salvatori și pompieri.

Sintetizând cele expuse, administrația publică locală este un ansamblu de autorități autonome alese care, în regim de putere politică, rezolvă treburile publice din comune, orașe, raioane și prestează servicii publice de interes local către colectivitățile respective, exercitând și funcții de natură politică, administrativă și economico-financiară.

BOXĂ INFORMATIVĂ

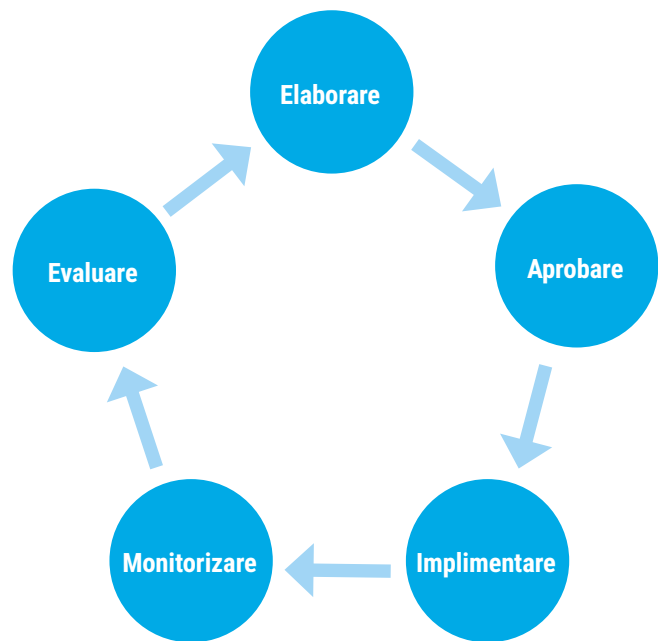
IDENTIFICAREA STRUCTURII RESPONSABILE ÎN LUAREA DECIZIEI

Soluționarea eficientă și rapidă a oricărei probleme comunitare necesită înțelegerea modului de funcționare a APL, stabilirea executorului responsabil din cadrul APL, identificarea persoanei sau organului responsabil de luare a deciziei și respectarea termenelor și procedurilor de adresare. De aceea, orice adresare către APL și/ sau campanie de advocacy trebuie precedată de o etapă de analiză. Când sunteți confuzi cu privire la aceste elemente, nu ezitați să vă consultați cu secretarul consiliului local, primarul sau alți funcționari din cadrul APL.

Procesul de luare a deciziilor locale, elaborarea și aprobarea bugetului.

Procesul de luare a deciziilor presupune elaborarea, adoptarea, punerea în aplicare, evaluarea și reformularea unui document de politică, a unei strategii, a unei legi sau a unui act normativ la nivel național, regional sau local. Conform legislației și bunelor practici internaționale, este necesară implicarea cetățenilor în toate etapele de dezvoltare și de punere în aplicare a politicilor publice, și anume:

- elaborarea politicii publice;
- aprobarea politicii publice;
- implementarea politicii publice;
- monitorizarea politicii publice;
- evaluarea politicii publice.

BOXĂ INFORMATIVĂ

DEFINIȚIE

O politică publică reprezintă un ansamblu de măsuri luate de către o autoritate legală și responsabilă care vizează îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor sau conceperea unor măsuri de stimulare a creșterii economice.

La nivel local pot fi evidențiați 3 actori importanți în procesul de luare a deciziilor cu impact comunitar:

- Consiliul local. Organ decizional, responsabil de aprobarea actelor normative, a bugetului local și instituire de servicii publice;
- Primarul. Responsabil de executarea deciziilor consiliului și asigurarea managementului curent al atribuțiilor APL;
- Întreprinderile municipale și alți gestionari de servicii locale. Aceste entități juridice sunt responsabile de prestarea serviciilor comunitare (servicii de gospodărire comunală, servicii culturale, tineret și sport, etc.).

Pentru asigurarea legalității deciziilor locale, legiuitorul a prevăzut procedura de control a legalității actelor locale. Legea privind administrația publică locală stabilește și reglementează că controlul legalității poate fi inițiat de către biroul teritorial al Cancelariei de Stat, atunci când consiliul local intervine cu o cerere privind verificarea legalității a oricărui act de autoritate executivă (primar), dacă consideră că este ilegal. Cu toate acestea, dacă primarul, președintele raionului sau secretarul consiliului consideră că decizia consiliului este ilegală, ei pot solicita biroului teritorial al Cancelariei de Stat să examineze legalitatea. Cererea de control a legalității trebuie făcută în termen de 30 de ani zile de la data emiterii actului. Procedura de revizuire a actelor administrative

poate fi inițiată și de către orice persoană care se consideră lezată, procedura identică cu cea a APL. În acest caz, controlul este solicitat de orice persoană fizică sau juridică care se consideră vătămat în dreptul său legitim printr-un act administrativ. Actele APL care sunt atacate cel mai des în instanța administrativă privesc: relațiile funciare și patrimoniale - 40% din cazuri, relații de muncă și servicii - 15%, finanțele publice locale 13,6%, construcții 12%¹².

BOXĂ INFORMATIVĂ

CONTESTAREA DECIZIILOR APL.

Dacă o persoană sau un grup de persoane se consideră afectate de către o decizie a primarului, a președintelui raionului, a consiliului local sau a unei subdiviziuni a acestora, se poate adresa printr-o cerere la oficiul teritorial a cancelariei de stat. La plângere se vor anexa actul contestat și probele care demonstrează caracterul abuziv sau ilegal al acestuia. Termenul de adresare la cancelaria de stat este de 30 de zile.

Implicarea cetățenilor este importantă nu doar în contextul unor posibile prejudicii, dar și pentru:

- Dobândirea încrederii cetățenilor în autoritățile publice locale: Prin stabilirea încrederii în APL, cetățenii vor sprijini și mai mult deciziile acestora;
- Obținerea sprijinului cetățenilor. Cunoscând activitatea autorităților publice locale, cetățenii înțeleg și conștientizează mai bine multitudinea problemelor cu care se confruntă;
- Cunoașterea opiniilor cetățenilor. Opiniile cetățenilor reprezintă o sursă suplimentară de informare și, deseori, oferă soluții alternative de rezolvare a problemelor;
- Cetățeanul plătește taxe și impozite statului și vrea să vadă modul de utilizare a acestor resurse. De asemenea, el este responsabil și vrea să știe cum este gestionat banul public și cum poate influența pozitiv acest proces.

Bugetul APL și modul de formare a acestuia?

Procesul bugetar la nivel local reprezintă totalitatea de acțiuni luate de autoritatea locală pentru elaborarea, aprobarea, executarea, monitorizarea și evaluarea bugetului U.A.T.

BOXĂ INFORMATIVĂ

DEFINIȚIA BUGETULUI

Buget local - totalitatea veniturilor, cheltuielilor și a surselor de finanțare destinate pentru realizarea funcțiilor autorităților administrației publice locale de toate nivelurile.

¹² Public Administration and Local Governments Reforms in Eastern Partnership Countries (Administrația Publică și Reforma Guvernării Locale în Parteneriatul Estic). <http://eap-csf.eu/wp-content/uploads/policy-paper-par.pdf>

Articolul 9 al Cărții europene a autonomiei locale conține principii și reguli de finanțare a autorităților administrației publice locale pentru ca acestea să fie cu adevărat autonome din punct de vedere financiar.

UAT din Republica Moldova își formează veniturile din următoarele surse:

- venituri proprii - se formează din impozite și taxele locale, prevăzute pe fiecare teritoriu în parte, în conformitate cu Codul fiscal și se virează direct și integral la bugetele respective;
- mijloace speciale - veniturile instituției publice obținute de la efectuarea lucrărilor și prestarea serviciilor contra plată, precum și din donațiile, sponsorizările și din alte mijloace bănești intrate legal în posesia instituției publice;
- defalcări de la veniturile generale de stat - corespund așa-numitului sistem de partajare a taxelor și impozitelor între diferite niveluri de guvernare;
- transferuri - mijloace financiare alocate cu titlu definitiv și în sumă absolută;
- fonduri speciale - care pot fi formate din: (i) depunerile benevole ale persoanelor juridice și fizice pentru soluționarea problemelor de interes local și (ii) veniturile provenite din desfășurarea loteriilor locale, concursurilor și a altor măsuri organizate de autoritățile APL.

În bugetele unităților administrativ-teritoriale se prevăd alocații necesare asigurării funcționării instituțiilor publice și serviciile publice din unitatea administrativ-teritorială respectivă. Cheltuielile anuale ale bugetelor unităților administrativ-teritoriale se aprobă de autoritatea reprezentativă și deliberativă (consiliul local) numai în limita resurselor financiare disponibile.

BOXĂ INFORMATIVĂ

BUGETARE PARTICIPATIVĂ

Bugetarea participativă este modalitatea în care cetățenii sau locuitorii unui oraș/ sat/ comună sau regiune se pot implica în procesul bugetar și influența astfel alocarea fondurilor financiare publice pentru realizarea proiectelor de interes public.

Realizarea procesului de bugetare participativă necesită îndeplinirea mai multor condiții de bază de către APL. Dintre cele mai importante lucruri care trebuie îndeplinite fac parte:

1. Obținerea sprijinului politic pentru întregul proces bugetar.
2. Stabilirea exactă a regulilor și formei procesului de participare a cetățenilor.
3. Pregătirea și realizarea unei campanii de informare de calitate care ar asigura o predictibilitate și claritate a procesului.
4. Asigurarea în cadrul autorității publice a unei capacități suficiente de lucru cu publicul, inclusiv pentru construirea unui mediu de încredere.
5. Suscitarea interesului cetățenilor pentru implicarea în proces și motivarea acestora de a se implica.

6. Corelarea bugetării participative cu planificarea strategică și financiară.

Implementarea programelor de buget participativ implică mai multe etape:

1. Stabilirea formei și regulilor BP. Se recomandă aprobarea unui regulament care reglementează în detaliu acest proces.
2. Campanie educativ-informativă. Majoritatea cetățenilor nu sunt familiarizați cu procesul bugetar și cu instrumentele de bugetare participativă. Pentru a asigura o participare cât mai largă, diversă și calitativă, APL trebuie să depună eforturi substanțiale de promovare a programului și de educare a cetățenilor.
3. Colectarea ideilor pentru BP. Formele de colectare a propunerilor pot fi variate: email, platforme dedicate, sondaje, scrisori și boxe de sugestii.
4. Analiza fezabilității proiectelor propuse. În acest sens este necesară crearea unei echipe de evaluare care, în baza unor criterii predeterminate, vor evalua propunerile parvenite.
5. Dezbaterile proiectelor propuse. Pentru a asigura transparența procesului de selecție și pentru îmbunătățirea acestora, se vor organiza dezbateri și consultări publice pe marginea propunerilor selectate.
6. Votarea propunerilor cetățenilor. Proiectele care au trecut criteriile de calificare vor fi supuse unui proces public de votare. Pentru asigurarea unui proces cât mai larg și mai reprezentativ, se vor utiliza metode variate de vot.
7. Evaluarea procedurii și pregătirea proiectelor de decizie.
8. Asigurarea participării largi în procesul de implementare.
9. Evaluarea procesului și formularea de recomandări pentru activitățile și programele ulterioare.

Procesul de bugetare participativă prezintă o serie de avantaje dar și dezavantaje:

Avantaje	Dezavantaje
✓ Câștiga încrederea cetățenilor în autoritățile publice locale; ✓ Soluții alternative de rezolvare a problemelor, prioritizare reală a problemelor comunității; ✓ Monitorizare a banilor publici; Transparență; ✓ Promovează învățarea publică și cetățenia activă. Încurajează dezvoltarea incluzivă (participarea păturilor marginalizate); ✓ Facilitează dezvoltarea comunitară; ✓ Mecanism de semnalizare a încălcărilor.	✓ Pot crea false așteptări unor persoane și grupuri de interese; ✓ Sumele alocate, de regula, sunt mici; ✓ Suprasolicitări de cereri de finanțare și buget redus; ✓ Necesitatea aprobării unor regulamente și proceduri suplimentare; ✓ Proces lent și de lungă durată în luarea deciziilor.

Transparența decizională și participarea cetățenilor la luarea deciziilor.

Transparența și participarea cetățenilor sunt instrumentele cheie în dezvoltarea unei bune guvernări. Ambele contribuie la crearea condițiilor necesare pentru ca cetățenii să înțeleagă și să evalueze deciziile pe care APL le ia în numele acestora, cât și pentru a garanta că propriile nevoi sunt luate în considerare în cadrul procesului de luare a deciziilor. Pornind de la normele juridice cuprinse în legislație, putem diviza transparența decizională în două faze, care includ mai multe etape:

1. Transparența procesului de elaborare a deciziilor	2. Transparența procesului de adoptare a deciziilor
1) Informarea publicului despre inițierea elaborării deciziei; 2) Punerea la dispoziție părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia; 3) Consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate; 4) Examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii.	1) Asigurarea participării persoanelor interesate la ședințele publice; 2) Informarea publicului referitor la deciziile adoptate; 3) Întocmirea rapoartelor privind transparența în procesul decizional și asigurarea accesibilității acestora.

Pentru accesarea actelor locale aprobate de către APL puteți accesa registrul unic al actelor locale <https://actelocale.gov.md/> . Registrul permite filtrarea după cuvinte cheie și identificarea actelor aprobate în UAT care vă interesează.

BOXĂ INFORMATIVĂ

SURSELE DE INFORMARE A CETĂȚENILOR PRIVIND ACTIVITATEA APL

- Pagina web oficială a autorității;
- Panoul informativ al primăriei;
- Transmiterea - vizionarea ședințelor consiliului local pe internet (live sau înregistrările video);
- Comunicarea directă cu consilierii locali;
- Participarea la ședințele consiliului local, care sunt publice și poate oricine participa;
- Participarea la discuții publice, recomandări de politici, dezbateri publice (inclusiv organizate de ONG-uri care monitorizează procesul bugetar);
- Utilizarea centrelor de informare pentru cetățeni;
- Solicitarea și transmiterea directă de informații de la și către APL (petiții).

Serviciile oferite de Administrația Publică Locală

Autoritățile administrației publice locale au competența exclusivă privind înființarea, organizarea, coordonarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciilor publice de gospodărie comunală, precum și crearea, administrarea și exploatarea bunurilor de proprietate publică din infrastructura edilitară a unităților administrativ-teritoriale respective. Serviciile publice locale se organizează de către consiliul local, la propunerea primarului, în principalele domenii de activitate, potrivit specificului și necesităților locale, în limita mijloacelor financiare de care dispune. Legea privind serviciile publice de gospodărie comunală, nr. 1402 din 24.02 2002¹³ specifică expres profilul și scopurile pentru care sunt create aceste servicii. Legea stabilește următoarele servicii de gospodărie comunală în sarcina APL:

- a) alimentarea cu apă;
- b) alimentarea cu energie termică;
- c) canalizarea și epurarea apelor uzate și pluviale;
- d) salubritatea, înverzirea localităților;
- e) asigurarea cu transport public local;
- f) administrarea fondului locativ public și privat.

Mijloacele de comunicare dintre APL - cetățeni

Administrația publică locală se află în serviciul comunității, iar eficiența acestui serviciu depinde și de capacitatea instituției de a comunica cu cetățenii, mijloacele mass-media, mediul de afaceri, instituțiile publice și private ș.a. Comunicarea eficientă contribuie atât la transparența APL față de cetățeni, cât și implicarea acestora în procesul decizional.

Nivele de participare a cetățenilor și tehnici de comunicare care pot fi utilizate de APL¹⁴:

1. **Nivelul de informare:** panouri informative, pagină web, rețele de socializare, materiale tipărite (pliante, broșuri), scrisori informative; În toate etapele procesului de luare a deciziilor, toate informațiile pertinente trebuie prezentate într-un limbaj clar și ușor de înțeles și într-un format adecvat și accesibil, fără anumite obstacole administrative nejustificate și, în principiu, gratuit, în conformitate cu principiile datelor deschise. Autoritățile publice trebuie să ofere acces cât mai larg, atât offline, cât și online, la documentele și informațiile cheie, fără restricții privind analiza și reutilizarea acestor informații.
2. **Nivelul de consultare:** sondaje, focus-grupuri, audieri publice, dezbateri publice. Consultarea permite autorităților publice să colecteze opiniile persoanelor, ONG-urilor și societății civile în general, cu privire la o anumită politică sau un subiect în cadrul unei proceduri oficiale.
3. **Nivelul de dialog:** grupuri de cartier, consilii consultative (tineri, femei, agricultori). Dialogul este un proces structurat, de lungă durată și bazat pe rezultate, întemeiat pe interesul reci-

¹³ Legea privind serviciile publice de gospodărie comunală, nr. 1402 din 24.02 2002. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=83605&lang=ro

¹⁴ Codul de bune practici pentru participarea civilă la procesul de luare a deciziilor. Consiliul European. 2009.

proc în schimbul de opinii între autoritățile publice, persoane, ONG-uri și societatea civilă în general.

4. **Nivelul de parteneriat:** rapoarte alternative elaborate de ONG, comisii pentru implementare a SDSE, panel mediator.

Pentru evaluarea comparativă a situației privind dezvoltarea serviciilor comunale la voi în localitate și în alte regiuni ale țării puteți accesa www.serviciicomunale.md. Această platformă guvernamentală oferă datele principale privind serviciile existente și gradul de acoperire în profil regional.

2. Ce este un ONG. Rolul ONG în dezvoltarea comunitară

Definirea ONG și tipologia acestora.

Organizațiile neguvernamentale sunt structuri instituționalizate de natură privată ce pot activa fie ca grupuri informale, fie ca persoane juridice, și care sunt independente în raport cu orice autoritate publică. Ele nu urmăresc nici accesul la putere politică și nici obținerea de profit. Din punct de vedere juridic, în Republica Moldova, organizațiile pot exista sub trei forme: asociație, fundație, instituție.

Organizațiile neguvernamentale trebuie să îndeplinească următoarele criterii¹⁵:

Să funcționeze ca entitate structurată – pot face dovada unei anumite structuri organizaționale instituționalizate (există mecanisme interne de decizie, elaborează și respectă propriile proceduri și reguli de funcționare în activitatea pe care o desfășoară, etc.). Reuniuni ad-hoc, temporare și informale ale unui grup de persoane nu sunt considerate ca fiind organizații.

Să fie de natură privată – sunt instituțional separate de autoritățile publice (fapt care nu exclude finanțarea din bugetul public), fiind constituite pe baza exercitării drepturilor la libera inițiativă și libera asociere;

Să respecte criteriul non distribuției profitului – pot genera venituri, respectiv obține “profit” din activitățile lor, dar acestea nu pot fi distribuite membrilor sau organelor de conducere, ci sunt folosite doar pentru atingerea obiectivelor declarate;

Să se auto-guverneze – au capacitatea de a-și asuma decizii privind funcționarea internă sau relațiile cu alte instituții în mod independent, iar structurile de conducere nu sunt dominate de reprezentanții autorităților publice;

Să fie conduse în regim de voluntariat – organizațiile se bazează, în general, pe activități voluntare în procesul de conducere sau în acțiunile pe care le desfășoară (fapt care nu exclude posibilitatea angajării de personal);

¹⁵ Ghid de Bune Practici pentru Organizații neguvernamentale. http://www.coddeconduitaong.ro/resurse/Ghid_de_Bune_Practici_ONG.pdf

Să fie de interes public – servesc unor scopuri de interes public sau contribuie la binele public. Înregistrarea unei organizații necomerciale în Republica Moldova se efectuează în conformitate cu prevederile Legii cu privire la organizațiile necomerciale nr. 86 din 11.06.2020¹⁶. Înregistrarea organizațiilor necomerciale se realizează de către Agenția Servicii Publice, pe site-ul căreia pot fi găsite în detaliu procedura de înregistrare, actele necesare și taxele aferente¹⁷.

Etapele de înființare a unei asociații obștești cuprind:

1. Alegerea formei asociative conform prevederilor legii privind organizațiile necomerciale și a codului civil (asociație, fundație sau instituție);
2. Alegerea denumirii organizației;
3. Redactarea actului constitutiv (procesul-verbal de constituire sau decizia de constituire) și a statutului; Actul de constituire, elaborat și aprobat de fondatori în modul stabilit, reprezintă temeiul juridic și expresia consimțământului privind înființarea organizației necomerciale și în care sunt circumscrise limitele activității ei ca subiect de drept. Statutul asociației obștești trebuie să prevadă:
  - a) forma juridică de organizare a asociației;
  - b) denumirea asociației;
  - c) sediul asociației și teritoriul în limitele căruia își desfășoară activitatea;
  - d) scopurile asociației și metodele de realizare a acestora;
  - e) condiții și procedura de primire a noilor membri în asociația obștească, precum și cele de retragere din rândurile ei;
  - f) drepturile și obligațiile membrilor asociației obștești;
  - g) structura asociației obștești, procedura de constituire, denumirea exactă, structura, competența și durata mandatului organelor de conducere, organele executive, ale celor de control și revizie ale asociației;
  - h) procedura de adoptare, de modificare și completare a statutului;
  - i) sursele, modul de formare și de folosire a proprietății și a altor bunuri ale asociației obștești; cuantumul cotizațiilor de membru; organul care este în drept să ia decizii cu privire la procurarea, distribuirea și înstrăinarea proprietății;
  - j) procedura și termenele de convocare a adunărilor generale, conferințelor, congreselor;
  - k) procedura de constituire, statutul, structura și metodele de activitate ale organizațiilor primare ale asociației obștești;
  - l) parametrii principali ai dării de seamă financiară și modul în care aceasta este dată publicității;
  - m) procedura de reorganizare și de încetare a activității asociației obștești.
4. Procedura de înregistrare, care presupune depunerea dosarului la Agenția Servicii Publice.
5. Înregistrarea fiscală și deschiderea contului. Înregistrarea fiscală la moment se face auto-

¹⁶ Legea cu privire la organizațiile necomerciale nr. 86 din 11.06.2020. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122391&lang=ro

¹⁷ Site-ul Agenției Servicii Publice. <http://www.asp.gov.md/ro/node/3352>

mat, ASP fiind responsabil de notificarea Serviciului Fiscal de Stat. Deschiderea contului bancar este etapa finală de realizare a procedurilor de înregistrare.

Obiectiv, scop și surse de finanțare a ONG.

ONG se constituie și își desfășoară activitatea în scopul realizării și apărării drepturilor civile, economice, sociale, culturale, a altor drepturi și libertăți legitime, dezvoltării activismului social și a spiritului de inițiativă a cetățenilor, satisfacerii intereselor lor profesionale și de amatori în domeniul creației științifice, tehnice, artistice; ocrotirii sănătății populației, antrenării acestora în activitatea filantropică, în practicarea sportului de masă și a culturii fizice, desfășurării activității de culturalizare a populației, ocrotirii naturii, monumentelor de istorie și cultură, educației patriotice și umanistice; extinderii contactelor internaționale; consolidării păcii și prieteniei între popoare, desfășurării altor activități neinterzise de legislație.

Sursele de finanțare pentru ONG-uri pot fi grupate în mai multe categorii:

1. Cotizații ale membrilor;
2. Donații individuale în favoare ONG-ului;
3. Direcționarea a 2% din impozitul pe venit de către persoanele fizice;
4. Sponsorizări în bani/bunuri/servicii din partea companiilor;
5. Granturi de la autoritățile publice (bugete de stat/ bugete locale)
6. Granturi de la instituții guvernamentale străine
7. Granturi de la fundații străine sau de la alte organizații internaționale;
8. Moștenire;
9. Activități economice. Profitul organizației necomerciale nu se distribuie între membri, fondatori sau alte persoane.

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică, cele 2.223 de OSC-uri care au depus rapoarte financiare în 2019 (din totalul de peste 12 mii), au raportat venituri totale de aproximativ 175 milioane dolari în 2018, cu aproximativ 16 milioane dolari mai mult decât în 2017. Marea majoritate a veniturilor în sector continuă să provină de la donatori externi. Potrivit Raportului CSO Meter prezentat în 2019 de Asociația Promo-LEX, în 2017-2018, 75% din organizațiile monitorizate au raportat că au primit finanțare din exterior. Alte surse de venit raportate de OSC-urile participante la acest studiu au fost donațiile de la persoane fizice (36%), mecanismul de desemnare procentuală (41%), cotizațiile de membru (30%), finanțarea de la bugetul public (20%), suport din partea agenților economici (20%) și activitățile economice (21%)¹⁸. Identificarea resurselor de finanțare a activității ONG-urilor și managementul financiar rămân a fi cele mai mari probleme cu care se confruntă structurile asociative.

¹⁸ Indexul Sustenabilității OSC din 2019 pentru Moldova. <https://management.md/wp-content/uploads/2020/09/Indexul-Sustenabilit%C4%83%C8%9Bii-OSC-urilor-2019.pdf>

BOXĂ INFORMATIVĂ

IDENTIFICAREA ONG-URILOR LOCALE

ONG reprezintă actori extrem de importanți pentru procesele democratice și parteneri ai APL în soluționarea problemelor locale. Pentru identificarea organizațiilor necomerciale active la nivel local contactați autoritățile publice locale, consultați paginile web a acestora. Cu părere de rău, nu există o bază unică publică care arată aria de activitate a fiecărui ONG, totuși, deseori, acestea se fac vizibile prin activitățile organizate. Înțelegerea modului de funcționare a unui ONG, a modului de finanțare și de luare a deciziilor sporește încrederea reciprocă dintre APL-ONG-cetățeni. Deseori aceste informații pot fi găsite pe paginile web sau pe rețelele de socializare a ONG. În lipsa unor date pe aceste resurse, legea cu privire la organizațiile necomerciale permite oricărui cetățean solicitarea rapoartelor de activitate și financiare de la orice ONG.

Proiectele comunitare și rolul ONG și cetățenilor în implementarea acestora.

Organizațiile neguvernamentale reprezintă un "barometru" al comunității. Dinamicitatea lor este relevantă în ceea ce privește capacitatea comunității de a reacționa rapid la propriile sale nevoi, catalizând resurse de care administrația publică nu dispune. În același timp, analiza direcțiilor de acțiune ale organizațiilor ar putea da administrației publice semnale relevante cu privire la problemele pe care în viitorul apropiat va trebui să le abordeze. ONG-urile pot juca un rol fundamental în identificarea unor probleme ce ar putea fi trecute cu vederea de către autoritățile publice, iar prin utilizarea resurselor umane proprii, a datelor locale și a capacității lor organizatorice, ele pot monitoriza activitatea autorităților și instituțiilor publice și le pot sprijini în realizarea obiectivelor. De regulă, ONG-urile sunt active acolo unde APL nu are resurse și capacități suficiente de intervenție, aceștia fiind astfel parteneri importanți în dezvoltarea comunitară. ONG pot și trebuie să servească drept punte de dialog dintre APL și cetățean, oferind deseori platforme de discuție și instrumente de dialog dintre aceștia.

Aportul ONG la dezvoltarea locală și activitatea APL poate lua mai multe forme:

- Susține APL prin furnizarea de expertiză pe anumite domenii;
- Susține efortul APL de identificare a surselor de cofinanțare a proiectelor comunitare;

BOXĂ INFORMATIVĂ

CE POATE FACE SECTORUL NEGUVERNAMENTAL PENTRU A INFLUENȚA DEZVOLTAREA COMUNITARĂ?

- să încurajeze instituțiile publice să adopte soluții eficiente și aplicate anterior cu succes în cadrul sectorului neguvernamental;
- să informeze și să educe publicul în privința drepturilor prevăzute de cadrul legislativ;
- să participe la adaptarea programelor guvernamentale în concordanță cu nevoile publice, exprimând punctul de vedere al opiniei publice și punând în valoare experiențele locale;
- să colaboreze cu instituțiile publice;
- să influențeze politicile de dezvoltare locală a instituțiilor naționale și internaționale;
- să ajute administrația publică și finanțatorii să elaboreze o strategie de dezvoltare mai eficientă, prin întărirea instituțiilor, creșterea calificării profesionale a personalului, instruirea acestuia și întărirea capacității sale manageriale.

- Asigură dialogul cu cetățenii, inclusiv mobilizarea acestora la necesitate;
- Se implică în acțiuni de evaluare și monitorizare a politicilor locale implementate și a cheltuielilor realizate;
- Oferă servicii în comunitate în domenii în care APL nu are capacitate sau resurse;
- Alte sarcini asumate de ONG sau delegate de către APL în limitele legislației.

3. Forme de colaborare între ONG, APL și grupurile de inițiativă locale

Forme de control reciproc. Bune practici.

O comunicare între ONG și autoritatea publică locală este mai mult decât necesară, în condițiile în care orice activitate a unei organizații, în localitate, implică anumite acțiuni și proceduri legate de primărie. Fie că este vorba de activitate antreprenorială sau non-profit, trebuie să ne adresăm la primărie pentru înregistrare, atunci când dorim să obținem anumite scrisori, facilități, parteneriate etc. Pe de altă parte, nici primăria nu poate atinge anumite scopuri fără implicarea sectorului asociativ la nivel local. Implicarea cetățenilor în procesul de luare a deciziilor de către APL și în soluționarea problemelor comunitare este numită participare civică. Participarea poate fi definită ca fiind un **proces** prin intermediul căruia **membrii comunității** (factorii interesați, în particular grupurile dezavantajate) au posibilitatea de a **influența și controla deciziile și resursele** care le influențează viața/ce au un impact asupra activității lor. Colaborarea APL – ONG – cetățean presupune, conform standardelor aprobate de către Consiliul European, respectarea unui set de principii:

- Respectarea reciprocă între toți actorii ca fundament pentru interacțiunea cinstită și de încredere;
- Respectarea independenței ONG-urilor indiferent de opiniile acestora;
- Respectarea poziției autorităților publice care au responsabilitate și răspundere pentru luarea deciziilor;
- Deschidere, transparență și răspundere;
- Receptivitate, toți actorii fiind obligați să ofere un feedback adecvat;
- Nediscriminare și incluziune, astfel încât toate vocile, inclusiv vocile celor mai puțin privilegiați și celor mai vulnerabili, să poată fi auzite și luate în considerare;
- Egalitatea de gen și participarea egală a tuturor grupurilor, inclusiv a celor cu interese și nevoi speciale, cum ar fi tinerii, persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități sau minoritățile;
- Accesibilitate prin utilizarea unui limbaj clar și a mijloacelor adecvate de participare, offline sau online, și pe orice tip de dispozitiv.

Participarea cetățenilor în luarea deciziilor și acțiunile de dezvoltare comunitară întreprinse de APL poate lua o formă extrem de variată, determinată de prevederile legale, practicile și instrumentele instituite de APL, gradul de activism civic manifestat de cetățeni, grupuri de inițiativă și ONG-uri. Consiliul Europei structurează tehnicile de participare în 4 nivele:

Nivelul de participare	Tehnici de participare
Informare * Sistem unilateral de comunicare a APL cu cetățenii în care APL transmite informații, iar cetățenii au un rol pasiv de recepție a acestora.	Panouri Pagină web Rețele de socializare Materiale tipărite (pliante, broșuri) Scrisori informative
Consultare * Abordarea unor subiecte de interes pentru APL. Comunicarea este în ambele sensuri, însă doar APL decide asupra subiectelor puse în discuție.	Sondaje Focus-grup Audieri publice Dezbateri publice
Dialog * Comunicarea se realizează în ambele sensuri și este construită în baza intereselor comune, ceea ce presupune că ambele părți pot iniția sau pune pe agenda APL o anumită problemă.	Grupuri de cartier Consilii consultative (tineri, femei, agricultori..) Ateliere de lucru (planificare strategică)
Parteneriat * Presupune împărțirea responsabilităților în fiecare etapă a procesului politic de luare a deciziilor, astfel ONG și societatea civilă au un rol activ nu doar în îmbunătățirea procesului decizional, dar și își asumă responsabilități în soluționarea problemelor și implementarea deciziilor.	Rapoarte alternative elaborate de ONG Comisia pentru implementare a SDSE Panel mediator

BOXĂ INFORMATIVĂ

IMPORTANȚA PARTICIPĂRII ACTIVE A CETĂȚENILOR

Este important de înțeles că, indiferent de implicarea sau neimplicarea cetățenilor, APL-urile își vor exercita atribuțiile și funcțiile legale. Totuși, calitatea procesului de guvernare și calitatea serviciilor publice prestate depind direct de gradul de participare a cetățenilor. Astfel, participarea activă permite:

- Implicarea cetățenilor în calitate de parteneri în luarea și implementarea deciziilor de politică publică;
- Dezbaterile și soluționarea problemelor în comun de către administrație și public;
- Dialogul fundamentat pe relații de colaborare între administrație și public, iar opțiunile identificate sunt realizate cu participare directă.

Participarea activă a cetățenilor poate lua mai multe forme:

- Lobby pentru anumite proiecte de decizii de interes public. Identificare și promovarea anumitor proiecte de decizii pe agenda APL prin participarea activă în procesul de planificare bugetară, planificare strategică și dezvoltarea planurilor operaționale anuale.

- Grupuri cetățenești de inițiativă. Inițierea unor grupuri de inițiativă în scopul soluționării unor probleme specifice împreună cu APL reprezintă instrumente clasice de manifestare a societății civile la nivel comunitar. Aceste grupuri de inițiativă își pot asuma diverse sarcini: identificare de soluții, cofinanțare, mobilizare comunitară, monitorizarea unor lucrări sau servicii, realizarea unor campanii de educare sau sensibilizare, ș.a.
- Campanii și lucrări publice. Cetățenii și ONG pot lansa campanii și anumite lucrări publice (în coordonare cu APL) care pot ținti atât cetățenii, APL sau anumite probleme specifice comunitare.
- Monitorizare și evaluare participativă. Procesul de guvernare este unul complex și birocratic. Deseori, prin suport și implicare în procesul de monitorizare, APL reușește să își îmbunătățească calitatea actelor aprobate și a proceselor interne.

OSC utilizează o gamă largă de instrumente și mecanisme pentru a influența decizii, politici și programe dezvoltate de APL. Mecanismele indirecte sunt utilizate cel mai des, cum ar fi conferințele și dezbaterile publice, cercetările sau campaniile de sensibilizare și promovare. Mecanismele juridice pe care ONG-urile le pot folosi sunt: contestarea unor acte la oficiul teritorial al Cămarilor de stat, transmiterea unor petiții¹⁹ sau cereri de acces la informație²⁰ (www.vreauinfo.md este o platformă prin intermediul căreia oricine poate transmite o cerere de acces la informație către o autoritate publică), participarea la grupurile de lucru inițiate de Consiliul Local sau Primar sau participarea la ședințele consiliilor locale și raionale sunt folosite mai rar²¹.

BOXĂ INFORMATIVĂ

MODUL DE INIȚIERE A UNEI COLABORĂRI CU APL

Inițierea unei colaborări eficiente cu APL trebuie să cuprindă următoarele etape:

- Analiza capacităților APL, identificarea persoanelor cheie și a datelor acestora de contact;
- Stabilirea unor priorități clare pe termen imediat și mediu;
- Identificarea beneficiilor și avantajelor pe care le putem aduce ca individ, organizație, grup, activității APL;
- Stabilirea unei ședințe de discuție, prezentarea grupului și a priorităților de activitate a acestora;
- Elaborarea unor pași comuni, coordonați și concreți de activitate, cu distribuția clară a sarcinilor între grupul de inițiativă și APL;
- Implementarea planului stabilit și organizarea periodică (nu mai rar de o dată pe lună) a unor ședințe de coordonare și schimb informații;
- Comunicarea cu publicul, educarea și implicarea acestuia, în măsura în care este posibil, în soluționarea problemelor identificate;
- Evaluarea periodică a reușitelor și definirea noilor obiective;
- Celebrarea și comunicarea succeselor publicului larg și partenerilor implicați.

¹⁹ Legea cu privire la petiționare nr. 190 din 19.07.1994. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=15993&lang=ro

²⁰ Legea privind accesul la informație nr. 982 din 11.05.2000. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108552&lang=ro

²¹ Civil Society Organizations from the Republic of Moldova: Development, Sustainability and Participation (Organizațiile societății civile din Republica Moldova: dezvoltare, durabilitate și participare), 2014. http://www.viitorul.org/files/4684299_en_civil_society_.pdf

Set de întrebări la care trebuie să găsiți răspuns, dacă doriți să vă implicați activ în dezvoltarea comunității și implementarea proiectelor comunitare:

- Care sunt autoritățile publice locale care activează în localitatea mea și cum îi pot contacta (adresă, nume prenume, date de contact, rețele de socializate și website-uri, ș.a.)?
- Ce problemă sau probleme vreau să soluționez în localitatea mea?
- Cine sunt potențialii parteneri, contribuitori, aliați în implementarea inițiativei mele?
- Cine sunt principalii actori care ar putea încetini sau bloca inițiativele promovate?
- Care este poziția APL față de problemele ridicate de mine? Are APL capacitatea de implementare a acestor probleme?
- Care ar fi cele mai bune soluții (cost-eficientă) pentru a soluționa problema și cum pot contribui la acest lucru?
- Care sunt pașii ce trebuie realizați pentru implementarea soluțiilor și care sunt resursele necesare?
- Unde pot găsi resursele necesare?

Bune practici de participare civică în soluționarea problemelor locale

O bună practică la nivel local înseamnă istorii de succes, parteneriate și inovație. Buna practică nu trebuie înțeleasă ca o dovadă a existenței unei „reguli de aur”, adică o soluție generală, care poate fi aplicată imediat în altă parte. Într-adevăr, ceea ce produce rezultate excelente într-o localitate poate să nu fie valabil în alta, sau ar putea să nu asigure rezultate pozitive. Cu toate acestea, este esențial să aflăm din experiența altora și să facem schimb de informații, pentru a veni cu soluții creative și inovative. În continuare, vă propunem câteva practici pozitive de participare civică a cetățenilor și ONG-urilor în dezvoltarea comunitară la nivel local. De asemenea, Consiliul Europei a elaborat Îndrumătorul pentru Participarea Civilă la Procesul de Luare a Deciziilor care recapitulează bunele practici la nivel european²². Pentru o serie lungă de bune practici internaționale, recomandăm consultarea Raportului de Bune Practici Participarea Cetățenilor în Uniunea Europeană²³.

1. PRIMĂRIA MEA

PRIMĂRIA MEA este o comunitate a cetățenilor care doresc un Chișinău confortabil, accesibil și frumos. Lansat în martie 2016, proiectul promovează ideea unui oraș mai bun, în care autoritățile consultă cetățenii atunci când stabilesc priorități, dezvoltă și implementează politici publice. Organizația, care inițial a fost lansată ca fiind un grup de inițiativă, realizează cercetări, sondaje, ghiduri, audieri și întâlniri publice cu reprezentanții APL, dar și campanii de informare a cetățeni-

²² Îndrumător pentru participarea civilă la procesul de luare a deciziilor, 2009. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802eedd3>

²³ Good Practices Report. Participatory Citizenship in the European Union (Raport de bune practici. Cetățenie participativă în Uniunea Europeană), 2012. https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/report_3_good_practice.pdf

lor cu privire la activitatea primăriei municipiului Chișinău. Mai multe detalii pot fi găsite pe site-ul organizației: <https://primariamea.md/>

2. PROGRAMUL LEADER ȘI GRUPURILE DE ACȚIUNE LOCALĂ (GAL)

Generatorul inovațiilor locale în cadrul programelor LEADER este GAL-ul (Grupul de Acțiune Locală). Acesta poate mobiliza resurse locale și localnicii pentru a realiza un nou tip de dezvoltare economică și socială în satele lor pentru a facilita tranziția acestora. Iar experiența altor țări, care au implementat mecanismul LEADER, demonstrează că acesta poate fi utilizat ca accelerator și stimul pentru schimbarea reală la nivel local, atât în ceea ce privește dezvoltarea locală, cât și responsabilizarea comunității și implicarea civică. Pentru a asigura rezultate remarcabile la nivel de comunitate, este necesară implicarea și colaborarea între factorii de decizie, cetățenii activi și oamenii de afaceri, aceștia având roluri egale în planificarea și implementarea proiectelor de dezvoltare locală. O asemenea colaborare poate asigura și o comunicare mai bună și mai eficientă. Astfel, abordarea LEADER reprezintă un instrument eficient care corespunde provocărilor cu care se confruntă Republica Moldova la nivel local pe calea spre revitalizare și modernizare.

Grupurile de Acțiune Locală. Scopul GAL-urilor este de a crea un parteneriat public-privat, capabil să realizeze și să asigure implementarea strategiilor de dezvoltare locală și dezvoltare economică. Pentru a spori nivelul participării civice și a bunei guvernări la nivel local printr-o cooperare eficientă dintre reprezentanții societății civile, sectorului public și privat implicați în dezvoltare locală, autoritățile publice locale și comunitățile din patru localități ale raionului Strășeni (satele Vorniceni, Dolna și comunele Lozova și Micleușeni) și-au unit eforturile și au creat în anul 2017 Grupul de Acțiune Locală (GAL) „Plaiul Codrilor”. Obiectivele GAL includ dezvoltarea unui mediu de afaceri competitiv; revitalizarea comunităților și îmbunătățirea calității vieții; promovarea identității locale. În prezent, Grupul de Acțiune Locală din raionul Strășeni a implementat în anul 2018 nouă proiecte cu un buget total de peste 350 mii lei. Grupul de Acțiune Locală „Plaiul Codrilor” a obținut premiul I la secțiunea Dezvoltare locală prin implicare comunitară, la ediția din anul 2018 a Programului Bunelor Practici.

Mai multe detalii despre abordarea LEADER și activitatea GAL-urilor poate fi găsită pe <https://leaderin.md/>.

3. SALVAȚI CHIȘINĂUL

AO Salvați Chișinăul este o asociație care promovează principiile urbanismului durabil și promovarea integrării patrimoniului cultural construit în dezvoltarea urbană. Organizația a militat și intervenit în mai multe rânduri pentru protejarea edificiilor cu statut de monument istoric sau arhitectural. Organizația are câteva priorități:

- Informarea, promovarea și sensibilizarea populației cu privire la anumite probleme identificate. Prioritatea dată este realizată prin activități de monitorizare continuă a obiectelor

de interes istoric și arhitectural din Chișinău, documentarea stării acestora prin proiecte fotografice, dezvoltarea de articole tematice;

- Educarea publicului larg. Această prioritate este realizată prin explicarea noțiunilor și terminologiei relevante domeniului de urbanism, promovarea bunelor practici, cercetare;
- Îmbunătățirea cadrului juridic. Analiza actelor normative regulatorii pe domeniul de activitate al organizației, propuneri de ajustare a legislației, promovarea bunelor practici de reglementare juridică;
- Dezvoltarea și promovarea proiectelor arhitecturale și de urbanism tematice. Pentru anul 2020 organizația și-a stabilit ca priorități tematice: patrimoniul interbelic, proiectele jurnalistice ș.a.

Mai multe informații cu referire la activitatea organizației pot fi găsite pe pagina de Facebook al AO Salvați Chișinăul și pe pagina web: <https://savechisinau.org/>.

4. DESCHIDEREA UNUI CENTRU SPORTIV LA VĂLENI

Asociația de Băștinași "Acasă la Văleni" în anul 2019-2020 a lansat o campanie de advocacy și colectare de fonduri pentru lansarea unui centru sportiv în satul Văleni, raionul Cahul. Acesta este un proiect absolut unic pentru localitatea dată, dar și pentru multe alte localități rurale similare. Scopul proiectului era crearea unui spațiu dar și exemplu care ar încuraja practicarea sportului și de a-i inspira pe copii și tineri să ducă un mod sănătos de viață. În acest sens, Asociația de Băștinași "Acasă la Văleni" a lansat și o campanie de strângere de fonduri orientată către persoanele originare din localitate și a celor care locuiesc acum sat.

Prin campanie s-au colectat peste 170 000 lei. La campanie s-au alăturat o serie de contributory: Primăria satului Văleni cu o contribuție de 613 000 lei și sediul unei vechi școli primare, Guvernul Republicii Moldova cu o contribuție de 250 000 lei, Agenția Elvețiană de Cooperare cu 170 000 lei, Consiliul Raional Cahul care a contribuit cu 150 000 lei. Suma necesară a fost colectată și clădirea urmează a fi reabilitată primind destinația de centru de sport și agrement pentru tineri, împărțit în două zone: una de fitness și a doua, multifuncțională, dotată cu tot necesarul de echipamente și accesorii pentru practicarea mai multor tipuri de sport, precum trânta moldovenească sau gimnastică ritmică.

Deschiderea la Văleni a Centrului sportiv și de agrement este un model de cooperare și solidaritate cum nu a cunoscut vreodată localitatea.

4. Campanii locale de advocacy

Noțiuni generale despre advocacy

Noțiunea de advocacy poate fi explicată ca fiind o serie de activități prin care un cetățean, un grup de cetățeni sau ONG încearcă să pună presiune pe APL în scopul soluționării unei probleme specifice cu care se confruntă.

BOXĂ INFORMATIVĂ

DEFINIȚIA ȘI ELEMENTELE CAMPANIEI DE ADVOCACY

Advocacy este un proces de durată variabilă care implică o serie de activități cu scopul de a influența politicile publice. O politică publică reprezintă un ansamblu de măsuri luate de către o autoritate legală și responsabilă care vizează îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor sau conceperea unor măsuri de stimulare a creșterii economice.”

- O campanie de advocacy este:
- Centrată pe oameni: îi ajută pe oameni să-și înțeleagă puterea și să o folosească pentru a participa efectiv la luarea unei decizii publice.
- Centrată pe valori: o campanie de advocacy trebuie să aibă o cauză "nobilă".
- Reformează balanța puterii: de mai multe ori advocacy este descris ca un joc de putere în care cei cu mai puțină influență câștigă putere să-i influențeze pe cei puternici.
- Influențează factorii decizionali.
- Incluzivă: cu cât o campanie de advocacy implică mai mulți oameni, cu atât succesul ei va fi mai mare.

Obiectivele generale ale procesului de advocacy sunt:

- influențarea politicilor publice;
- informarea politicianilor cu privire la anumite probleme, soluții, servicii sau priorități;
- crearea de legături cu alte organizații implicate în proces pentru susținerea cauzei promovate.

Un exemplu de campanie de advocacy ar putea fi inițierea unei campanii ample de mobilizare a comunității și de exercitare a presiunilor pe APL pentru reabilitarea și amenajarea unui parc din localitate. Deseori, având în vedere lista extinsă de probleme cu care se confruntă localitățile rurale, activitățile de tipul amenajării spațiilor verzi sunt slab prioritizate. În acest sens, un grup de cetățeni pot realiza un set de activități și întâlniri cu APL și cetățenii pentru identificarea unor soluții viabile de amenajare a unui sau mai multor spații verzi în localitate. O astfel de intenție poate lua forma unei campanii de advocacy.

Planificarea unei campanii de advocacy presupune stabilirea rezultatelor ce vor a fi atinse și proiectarea activităților ce trebuie implementate în acest sens.

Pașii ce trebuie urmați în planificarea campaniei de advocacy sunt:

1. **Definirea cauzei campaniei.** Identificarea subiectului și a problemei. Totul începe prin constatarea unei situații problematice care poate fi soluționată printr-o decizie sau acțiune a unei autorități/ instituții publice. De exemplu: calitatea educației; facilitățile pentru micii întreprinzători; iluminat stradal, etc.
2. **Identificarea soluției.** Într-o campanie de advocacy, soluția este recomandarea sau cerința pe care organizația o face sau o are pentru instituția publică responsabilă de rezolvarea problemei.
3. **Definirea scopului și obiectivul.** Obiectivele sunt rezultatele pe care organizația trebuie să le aibă pentru a atinge scopul campaniei, pașii intermediari pe care trebuie să-i facă pentru a ajunge la destinație.
4. **Identificarea țintelor, aliaților și oponentilor.** Persoana/ autoritatea care are puterea de a vă da ceea ce doriți este „ținta” campaniei. Această persoană este punctul central al campaniei. Pentru succesul campaniei trebuie să identificați și recrutați oameni care:
  - sunt afectați de problema identificată;
  - doresc rezolvarea ei;
  - gândesc ca voi;
  - pot/ vor să susțină și acționeze pentru cauza voastră.
5. **Analiza.** Odată ce organizația sau grupul de inițiativă a clarificat ce vrea să obțină prin intermediul campaniei pe care o desfășoară, trebuie să evalueze corect situația în care se găsește. Acest pas presupune colectarea de informații despre punctele tari și punctele slabe ale organizației. Pentru acest scop puteți utiliza instrumentul numit analiza SWOT (Enumerarea punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și riscurilor).

(exemplu campanie de advocacy pentru colectarea separată a deșeurilor de către APL)	Avantaje	Dezavantaje
Dimensiunea internă (factorii interni pozitivi și negativi)	Puncte tari • Experiență în managementul deșeurilor; • Parteneriat solid cu APL; • Echipă de comunicare bine instruită; • Număr mare de voluntari implicați.	Puncte slabe • Lipsa parteneriatelor cu mass media profesionistă; • Lipsa unui buget; • Echipa nu are experiență de advocacy; • Prezență slabă în comunitate.
Dimensiunea externă	Oportunități • APL în proces de elaborare a unei noi strategii locale; • Existența unor sponsori și donatori internaționali ce susțin domeniul nostru de advocacy; • Populația interesată de subiect.	Riscuri • Situația pandemică poate afecta prioritățile locale; • Lipsa unei companii locale de prelucrare a deșeurilor; • Lipsa de interes din partea APL în subiectul dat.

6. **Definirea mesajului.** Un mesaj bine construit poate asigura identitatea, unitatea și omogenitatea campaniei. Un mesaj bun este: clar, persuasiv, unic.
7. **Acțiune: stabilirea și aplicarea tacticilor.** Tacticile sunt acțiunile concrete pe care le întreprinde grupul pentru a-și atinge obiectivele. În logica unei campanii de advocacy, tacticile sunt ceea ce întreprind aliații pentru a le determina pe ținte să preia soluția propusă organizației prin campania sa.

Metode și tehnici de advocacy

- Campanii de informare/ conștientizare. Realizarea unei campanii de informare a populației cu privire la necesitatea selectării separate a deșeurilor și impactul pozitiv pe care acesta îl are asupra mediului și asupra costului serviciului de colectare a deșeurilor;
- Monitorizare & Analiză. Monitorizarea modului de realizare a unui proiect de infrastructură sau reabilitare urbană;
- Cercetări, studii, rapoarte. Analiza modului de utilizare a resurselor din bugetul local și identificarea unor soluții de sporire a veniturilor și eficientizare a cheltuielilor;
- Documente de poziție. Elaborarea și lansarea unor documente de poziție a organizației, grupului de inițiativă cu referire la un proiect de decizie, politică publică, etc.;
- Dezbateri și audieri publice. Participarea sau organizarea audierilor publice pe subiecte de interes public și vociferarea unor propuneri specifice;
- Training și media. Instruirea funcționarilor APL, a cetățenilor sau a altor actori;
- Lobby și negociere. Organizarea de ședințe cu factorii de decizie pentru negocierea unor soluții alternative.

BOXĂ INFORMATIVĂ

BUNE PRACTICI ȘI SFATURI ÎN DOMENIUL DE ADVOCACY

- Informați-vă bine înainte de orice întâlnire cu reprezentanții APL sau cu grupuri de interese;
- Pregătiți un document care explică concis ideea și fundamentarea campaniei (concept);
- În timpul ședinței fiți cât mai concisi și exacti;
- Faceți referire la actorii care susțin inițiativa;
- Faceți un sumar al ședinței, inclusiv un email post eveniment (o scurtă concluzie cu principalele decizii și idei lansate);
- Faceți obligatoriu activități post - ședință (inclusiv postări pe social media).

Comunicarea în campaniile de advocacy

Rolul comunicării în procesele de advocacy este foarte importantă, trebuie să aibă o țintă și să fie planificată cu seriozitate. Comunicarea trebuie să fie eficientă și transparentă pe tot parcursul campaniei, toate eforturile de comunicare având drept scop susținerea obiectivelor de advocacy. În procesul de comunicare este important să existe o strategie de comunicare care să aibă

răspuns la întrebări de tipul: care este grupul/ grupurile țintă – către cine comunic? Cine sunt beneficiarii? Ce trebuie să știe aceștia despre demers și despre obiectivele campaniei? Ce acțiuni vreau să producă? Cum monitorizez și măsoz impactul?²⁴

Orice campanie de advocacy începe cu procesul de creare a mesajului acesteia, etapă importantă și în contextul comunicării. Mesajul campaniei trebuie să fie adaptat grupului țintă, trebuie să fie scurt, precis și clar, trebuie să exprime problema și să încurajeze la acțiune. Mesajele eficiente sunt mesajele care:

- fac apel la interesul publicului țintă;
- sunt convingătoare și concise;
- indică ce măsuri trebuie luate și ce acțiuni întreprinse;
- oferă răspunsuri care anticipează anumite întrebări, temeri, etc.

BOXĂ INFORMATIVĂ

SELECTAREA INSTRUMENTELOR DE COMUNICARE

În cadrul campaniilor de advocacy pot fi folosite următoarele instrumente de comunicare:

- organizarea consultărilor publice și a sesiunilor de informare pentru cetățeni;
- participarea la consultările publice organizate de APL și expunerea viziunilor promovate;
- Crearea unei pagini de Facebook dedicate cauzei promovate sau promovarea pe social media prin intermediul unor pagini existente (pagini care aparțin ONG-urilor, partenerilor, grupurilor de inițiativă, etc.);
- Utilizarea altor rețele și pagini social media (Instagram, Youtube, Twitter, Telegram, ș.a.);
- Redactarea de articole și documente de poziție și publicarea acestora pe site-ul organizației, partenerilor, grupului de inițiativă, pe site-urile revistelor online potrivite subiectului, pe bloguri, publicarea în ziare și reviste locale sau naționale;
- Participarea la emisiuni TV și Radio ale posturilor locale și naționale.

Una dintre cele mai bune modalități de a informa opinia publică cu privire la o problemă și de a influența factorii de decizie, este prin intermediul mass-media tradițională sau social media (rețelele de socializare). Aceste instrumente nu se exclud una pe cealaltă și pot funcționa eficient împreună. Prioritizarea unui sau altui canal de comunicare trebuie făcută în dependență de accesul la media tradițională, experiența echipei și resursele disponibile.

Factorii care sporesc șansele ca un subiect să fie preluat de mass media sunt:

- mass-media deja este interesată de subiectul lansat de noi, iar perspectiva pe care o aducem prin campania de advocacy este nouă sau aduce un plus de informație, o abordare inedită, puncte de vedere neexplorate, potențial ridicat pentru ca subiectul respectiv să fie documentat de către jurnaliști pentru o perioadă mai lungă de timp.

²⁴ Manual de advocacy și lobby în domeniul politicilor pentru tineret, 2018. <https://input.fitt.ro/wp-content/uploads/2019/06/Manual-2.pdf>

Exemplu: În perioada alegerilor subiectul dificultăților în procesul de votare a cetățenilor din străinătate și a populației cu dizabilități fizice deschide o oportunitate nouă pentru promovarea votului electronic și votului prin internet. În context local, alegerile pot fi o oportunitate pentru relansarea subiectului cu privire la accesibilitatea spațiilor publice pentru anumite categorii de persoane, inclusiv persoane cu deficiențe locomotorii.

- Subiectul pe care îl propuneți este prezentat în exclusivitate unui trust de presă/ jurnalist și este interesant din perspectiva liniei abordate de redacția respectivă;

Exemplu: Desfășurarea unui mici investigații cu privire la modul de valorificare defectuos a bugetului pe domeniul sport poate demonstra existența resurselor pentru reabilitarea unui teren sportiv din localitate.

- Subiectul pe care îl propui jurnaliștilor este punctul de plecare pentru o documentare mai amplă, interesantă tematic pentru jurnalist.

Exemplu: Apariția mirosului urât apărut în zona unui râu/ lac redeschide perspectiva de dezbatere a situației ecologice din zona data, iar uneori din întreaga localitate.

În mod practic activitățile de comunicare pot cuprinde:

- Lansarea și postarea periodică pe o pagină sau canal social media dedicat inițiativei;
- Trimitere de informații periodice prin email, scrisori, mesaje pe rețelele de socializare către grupul țintă;
- Contactarea telefonică a persoanelor din grupul țintă;
- Lansarea unei pagini web (website);
- Distribuție de materiale în format fizic (pliante, ziare, postere);
- Evenimente online;
- Participarea la emisiuni TV și radio;
- Organizarea de dezbateri publice;
- Alte activități menite să informeze și educe grupul țintă și decidenții.

Proiectul este finanțat
de Uniunea Europeană

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a proiectului „Creșterea capacității societății civile la nivel local pentru monitorizarea administrațiilor publice locale” implementat de Reprezentanța din Republica Moldova a Centrului Român de Politici Europene și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Uniunii Europene.